

بررسی و تحلیل استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی دو گروه زنان مطلقه و همسر دار شهر مشهد

زهرا سرایتیان^۱، سید علی رحمان زاده^۲، نوروز هاشم زهی^۳

چکیده

آینده همه کشورها به سبب نقش رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی مجازی در تمامی ابعاد، در گرو به کارگیری هوشمندانه و صحیح این شبکه‌هاست. امروزه ضریب نفوذ اینترنت و شبکه‌های اجتماعی مجازی در تمامی لایه‌ها و با توجه به علاقه بانوان، که نیمی از جمعیت کشور ایران را تشکیل می‌دهند، اهمیت بررسی نحوه استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی، سبب تهیه پژوهش حاضر گردید. این پژوهش از طریق مصاحبه نیمه ساختاریافته، به روش نمونه‌گیری گلوله برفی هدفمند انجام و با کدگذاری به روش گراند دیتا به تجزیه و تحلیل داده‌ها پرداخته شد. نتایج نشانگر این بود که، با توجه به اینکه این شبکه‌ها در تمامی ابعاد زندگی خانواده‌ها رسوخ نموده، نمی‌توان ضریب نفوذ آن را با ایجاد محدودیت کم نمود، بلکه باید با فرهنگ سازی و تبدیل تهدیدها به فرصت‌ها و تولید محتوای مفید بومی سازنده، در جهت ارتقاء سطح علمی و فرهنگی و مذهبی بانوان که مربی نسل‌های ما هستند گام‌های مؤثری برداشت. از طرفی نکته مهم و قابل توجه اینکه نتایج نشان داد، علیرغم دید منفی اکثر پژوهشگران نسبت به آثار شبکه‌های اجتماعی مجازی، در اکثر موارد، ابعاد مثبت و سازنده این شبکه‌ها، بیش از آثار منفی آن در تمامی ابعاد خصوصی و حرفه‌ای و... زندگی بانوان بوده است و توانسته‌اند در این قلمرو مجازی که کاربران ایده‌ها و هنرها و علوم مختلف خود را در همه زمینه‌ها به اشتراک می‌گذارند، سطح دانش و اطلاعات خود را ارتقاء دهند.

واژگان کلیدی: شبکه‌های اجتماعی، شبکه‌های اجتماعی مجازی، ارتباطات بین فرهنگی، زنان مطلقه، تفسیر معنایی.

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۹/۰۸/۲۴

تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۹/۱۱/۱۰

^۱ دانش آموخته کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی، واحد الکترونیکی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (Email: zahra.saraian@gmail.com)

^۲ استادیار علوم ارتباطات اجتماعی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول) (Email: salirahmanzadeh@yahoo.com)

^۳ استادیار جامعه‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد تهران شرق، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (Email: no_hashemzahi@yahoo.com)

بیان مسئله

با توجه به سرعت افزایش نفوذ اینترنت در قالب سایت ها و شبکه های اجتماعی مجازی، این مسئله مطرح می شود که آیا شبکه های اجتماعی در گروه زنان به منزله یک تهدید است و یا فرصتی است برای رشد و پیشرفت زنان؟ جنبه های مثبت و منفی استفاده از شبکه های اجتماعی کدامند؟ آیا جنبه های مخرب و منفی آن بیشتر است یا جنبه های مثبت آن؟ و همه این موارد ما را برآن داشت تا پژوهش حاضر برای پاسخ به سوالات مذکور انجام شود. در این پژوهش سعی شده صادقانه و بی طرفانه به مسئله اثرات شبکه های اجتماعی مجازی پرداخته و به دقت، واقعیت ها و دیدگاه ها بر اساس پیشینه و اهداف پژوهش بررسی و معرفی شود و لذا، می توان سوال نهایی پژوهش را به این صورت بیان نمود: شبکه های اجتماعی مجازی چه تاثیرات سازنده و یا تخریبی بر روی گروه های زنان مطلقه و متاهل داشته اند؟ تاثیرات عمده مثبت و منفی آن کدامند؟ در دنیای کنونی، فضای مجازی برای داشتن یک جامعه سالم، با ثبات و شاداب می تواند یک فرصت محسوب شود و در عین حال در صورت استفاده های نادرست تبدیل به یک تهدید گردد. تقویت نقش شبکه های اجتماعی در جهت رشد جامعه، نیازمند فرهنگ سازی و آموزش استفاده ی صحیح از آنها می باشد. با در نظر گرفتن گسترش استفاده از اینترنت در بین اقشار مختلف جامعه و از جمله زنان، شبکه های اجتماعی مجازی می توانند نقش بسیار مهمی در تقویت و یا تخریب خانواده ها ایفا نمایند. البته در حال حاضر در ایران، برخی از این شبکه های مجازی با محدودیت دسترسی مواجه هستند و به عبارتی دیگر تعدادی از شبکه های مورد استفاده ی کاربران دیگر کشورها در ایران محدود گردیده اند. تا کنون اکثر پژوهشگران ایرانی به مطالعه تاثیرات منفی شبکه های اجتماعی مجازی بر روی زندگی کاربران پرداخته اند و تعداد اندکی از این تحقیقات جوانب مثبت آن ها را بررسی نموده اند. به همین علت در این پژوهش سعی گردیده است به هر دو جنبه ی مثبت و منفی شبکه های مجازی بر روی دو گروه زنان مطلقه و متاهل به صورت کیفی پرداخته شود.

اهداف پژوهش

۱. مطالعه و بررسی نگرش زنان نسبت به فضای مجازی و نقش آن در چرخه زندگی آنان
۲. مطالعه و بررسی نقش شبکه های اجتماعی مجازی در تغییر فرهنگ و آداب و رسوم زنان متاهل و مطلقه
۳. مطالعه و بررسی نقش شبکه های اجتماعی مجازی در تغییر کیفیت زندگی زنان و خانواده
۴. بررسی و ارزیابی تاثیرات مثبت و منفی این شبکه ها در زندگی اجتماعی و حرفه ای و شخصیتی زنان متاهل و مطلقه

اهمیت و ضرورت تحقیق

بدیهی است امروزه دیگر نمی توان این شبکه ها را از زندگی روزمره افراد و از جمله گروههای مختلف زنان حذف نمود به دلیل اینکه تا عمق تمامی اجزاء جامعه نفوذ کرده و از طرفی برای حل مسئله، پاک نمودن صورت مسئله، طریقه درست و منطقی به نظر نمی رسد. به همین لحاظ تحقیق و پژوهش بیشتر بوسیله مصاحبه انجام شد و پس از آنالیز و بررسی دقیق آنها و لحاظ نمودن پیشینه های پژوهش و سایر اطلاعات، نتایج جدیدی استخراج شد که بسیار جالب و قابل توجه بود. بدیهی است عدم مدیریت شبکه های اجتماعی مجازی فرصت ها را به تهدیدی جدی تبدیل نموده و موجب کاهش کیفیت زندگی شده و تعارضات خانوادگی را دامن خواهد زد. درحالیکه اگر بتوان از فرصت هایی که در این زمینه وجود دارد استفاده نمود، زمینه های موثری برای رشد زنان و بهبود کیفیت خانواده و حتی تربیت فرزندان مهیا خواهد شد.

پیشینه پژوهش

جهت یافتن پاسخ پژوهش، اکثر پژوهش های اجتماعی که در این زمینه بود مطالعه و بررسی شد. در این راستا ابتدا پژوهش های خارجی و پس از آن پیشینه های داخلی استخراج، مطالعه و بررسی شد و نتایج آن جمع آوری گردید که خلاصه مهمترین آنها عبارت بودند از:

پیشینه خارجی

در ژورنال بین المللی علوم اجتماعی IJSS در پژوهشی از آزاده صدقی جلال و دیگران (۲۰۱۵) آمده است: به رغم نتایج مثبت استفاده از شبکه های اجتماعی، رابطه مستقیمی در استفاده از شبکه های اجتماعی و خدشه دار شدن تعهد بین زوجین و آثار منفی نیز در رابطه زوج ها و اعتماد بین آنها و تعهدشان وجود دارد. در این پژوهش به افزایش طلاق و از بین رفتن امنیت و آسایش و هم چنین شکاف بین نسلی اشاره می نماید.

در پژوهشی از دانیل هال پرن و دیگران از دانشگاه بوستون (2014 July) مرتبط بودن شبکه های اجتماعی را با افزایش طلاق، بخصوص Face book، با استناد به شواهد و آمار بدست آمده در ایالات متحده بررسی می نماید. پژوهش فوق از طرفی به نگرانی هایی درباره شکسته شدن حریم شخصی، خود افشایی و حسادت و سایر موارد اشاره نموده است.

پیشینه داخلی

پژوهشی دیگر توسط فریبا درتاج و دیگران (۱۳۹۷) با عنوان رابطه میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی با احساس تنهایی و خیانت زناشویی در دانشجویان انجام گردیده است. نتایج این تحقیق نشان می‌دهد که بین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی با احساس تنهایی اجتماعی و عاطفی در دانشجویان رابطه معنی داری وجود ندارد ولی بین میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی با خیانت زناشویی در دانشجویان رابطه معنی داری وجود دارد.

کاظمی نجف آبادی و دیگران (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان نقش شبکه های اجتماعی مجازی بر شکل گیری ارتباطات بین فرهنگی ابراز داشته اند: ارتباط در فضای مجازی بدون پذیرش فرهنگ و پذیرش فرهنگها بدون در نظر گرفتن آداب و رسوم، عقاید و در نهایت به وجود آمدن فرهنگی مشترک امکان پذیر نیست. در این فضا، گروه هم فرهنگ معمولاً با هدف اینکه به بخشی از فرهنگ رایج تبدیل شوند و خود را به اعضای گروه مسلط بقبولانند و با آنها تعامل داشته باشند وارد این فضا می‌شوند."

صدیقه کوهی و فرنام (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان نقش آسیب‌های شبکه‌های اجتماعی مجازی در تعارضات زناشویی دیران زن و مرد ناحیه یک زاهدان، به نقش این شبکه ها در چارچوب خانواده پرداخته و معتقدند: به دلیل ماهیت تعامل زوج ها، اوقاتی پیش می‌آید که عدم توافق مشاهده می‌شود یا نیازها برآورده نمی‌شود، در نتیجه همسران نسبت به یکدیگر احساس خشم و نارضایتی می‌کنند و رضایت مندی افت می‌کند. و از آنجا که در شبکه‌های اجتماعی افراد با استفاده از کلمات محبت آمیز و برخورد های متشخصانه و محترمانه در صدد برقراری ارتباطی خارج از چارچوب عرف جامعه و نظام خانواده هستند که، موجب پیدایش خیانت‌های پنهان می‌شود.

اسکافی و دیگران (۱۳۹۴) در پژوهشی به بررسی نقش شبکه‌های اجتماعی بر طلاق عاطفی در شهر مشهد پرداخته است. این پژوهش به ابعاد منفی اثر گذاری شبکه های اجتماعی پرداخته و این شبکه ها را در طلاق عاطفی و ازدیاد طلاق در شهر مشهد موثر دانسته اند. پژوهشی با عنوان: «نقش شبکه‌های اجتماعی مجازی در ایجاد مشکلات بین همسران» (مرداد ۱۳۹۵) در سایت خبرگزاری جمهوری اسلامی به موارد مبتلابه نتیجه استفاده نادرست از شبکه‌های اجتماعی و ایجاد بدبینی و بی اعتمادی در زندگی مشترک و تغییر و تحول در طرز فکر و روابط افراد می‌پردازد.

اتیه پوریچی و ببران (۱۳۹۴) در پایان نامه‌ای با عنوان «بررسی نقش شبکه‌های اجتماعی مجازی در تغییرات هویت فرهنگی کاربران» ابراز می‌دارند که، بین استفاده از شبکه های اجتماعی مجازی و تغییرات هویت فرهنگی کاربران همبستگی معنی داری وجود دارد و این شبکه ها بر مولفه‌های هویت فرهنگی کاربران از جمله دین، زبان، آداب و رسوم اثر گذشته و در سنت‌ها تاثیر گذار می‌باشند.

سیف الهی و شاطری (۱۳۹۴) در پژوهشی با عنوان نقش شبکه های اجتماعی نوین در تغییر رفتار دختران زنان ایرانی نتیجه گیری می‌کند که "حدود نیمی از جمعیت جامعه را زنان تشکیل می‌دهند، لذا مطالعه و تحقیق در این مورد، یکی از گفتمان‌ها و مسائلی است

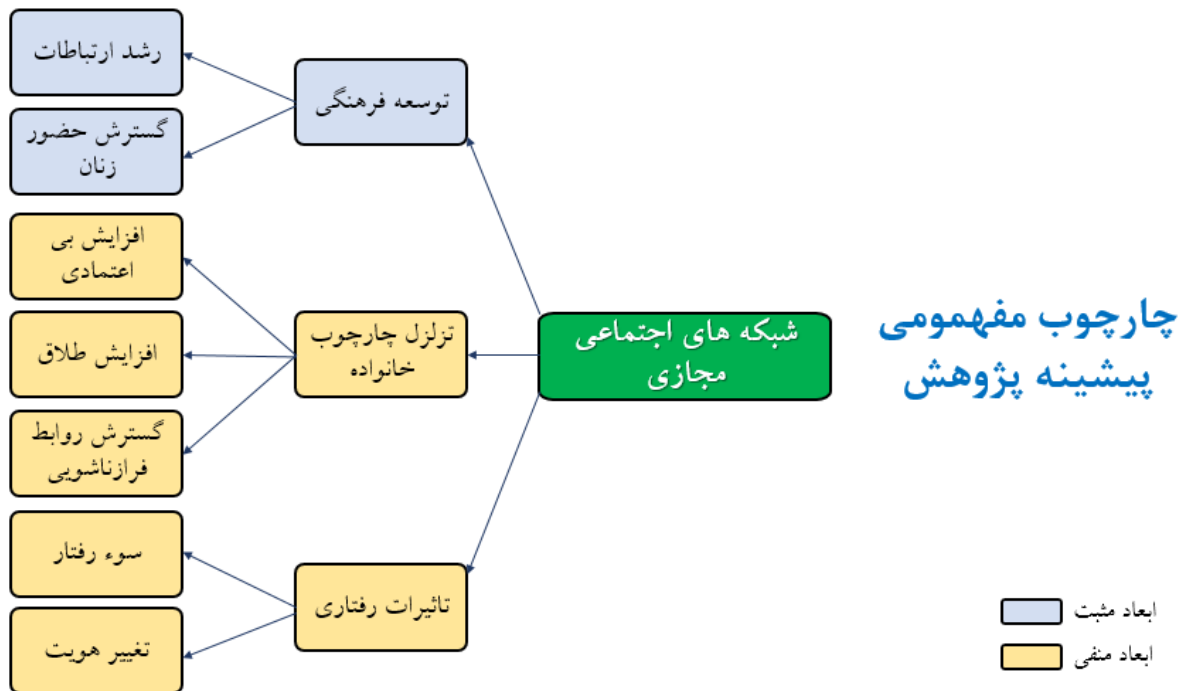
که ذهن پژوهشگر را درگیر خود کرده و نتایج حاصل از تحلیل داده‌ها نشان می‌دهد، تغییر کاربران در زمینه‌های فردی، عاطفی، خانوادگی و اجتماعی با تاثیرپذیری از میزان و نوع استفاده از شبکه‌های اجتماعی می‌باشد.

فتحی، سروش و مختارپور، مهدی (۱۳۹۳) در مقاله‌ای با عنوان «بررسی نقش و تاثیر رسانه‌های نوین تصویری در تغییر سبک زندگی (مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه علوم و تحقیقات تهران)» بیان کردند که هدف پژوهش حاضر بررسی نقش و تاثیر رسانه‌های نوین تصویری در تغییر سبک زندگی مردم است. به همین منظور از چارچوب نظری اندیشمندانی نظیر میچل، زیمل، بورديو و سایر نظریه پردازان حوزه ابزارهای ارتباطی و الگوی زندگی انسان بهره برده شده است. روش تحقیق مورد استفاده پیمایش و ابزار اندازه‌گیری پرسشنامه محقق ساخته است. جامعه آماری مورد مطالعه این تحقیق، دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران که در دانشکده علوم پایه، دانشکده فنی و مهندسی و دانشکده علوم انسانی مشغول تحصیل می‌باشند که تعداد آنها برابر با ۹۷۲۹ نفر در سال ۱۳۹۲ است. نمونه آماری با استفاده از فرمول کوکران ۳۷۰ نفر است. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که استفاده از رسانه‌های نوین تصویری به شکل‌گیری سبک زندگی ویژه‌ای می‌انجامد و در هر یک از جنبه‌های مختلف سبک زندگی، نظام ارزشی و جهان‌بینی متفاوتی را ایجاد می‌کند که منجر به کنش‌های گوناگونی از جانب افراد می‌شود و باعث می‌شود تا افراد در حوزه‌های مختلف زندگی خود از جمله اوقات فراغت و شیوه گذران آن، نگرش به ازدواج (شیوه همسرگزینی)، رفتارهای دینی و مدگرایی از الگوهای متفاوتی پیروی کنند.

مختارپور، مهدی و وثوقی، منصور (۱۳۹۳) در مقاله‌ای با عنوان «بررسی تاثیر شبکه‌های اجتماعی مجازی بر سرمایه اجتماعی جوانان (مورد مطالعه: دختران بالای ۱۵ سال شهر تهران)» بیان کردند که یکی از تاثیرات امروزه رسانه‌های عصر جدید، تاثیر آنها بر الگوها و روش‌های زندگی اجتماعی انسان‌ها است. بی‌شک، جهان اجتماعی در حال تغییر و تحول است و یکی از عوامل اصلی در دنیای کنونی، دستاوردهای تکنولوژیک جدید و متاخر بشری می‌باشد. دستاوردهایی که به عنوان فناوری‌های نوین ارتباطی - اطلاعاتی شناخته می‌شوند. بررسی آثار و پیامدهای کاربرد فناوری‌های نوین ارتباطی - اطلاعاتی و از جمله آنها شبکه‌های اجتماعی مجازی در عرصه‌های مختلف حائز اهمیت است. هدف از این تحقیق این است که آیا شبکه‌های اجتماعی مجازی باعث تغییر در سرمایه اجتماعی دختران ایرانی شده‌اند؟ روش تحقیق در پژوهش حاضر پیمایشی و با استفاده از پرسشنامه محقق ساخته صورت گرفته است. جامعه آماری پژوهش را دختران بالای ۱۵ سال شهر تهران تشکیل می‌دهند. روش نمونه‌گیری، نمونه‌گیری طبقه‌ای متناسب با حجم است. یافته‌های تحقیق حاکی از آن است که بین مدت زمان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی، میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی، میزان مشارکت و فعالیت در شبکه‌های اجتماعی مجازی و میزان اهمیت شبکه‌های اجتماعی مجازی برای کاربران و سرمایه اجتماعی رابطه مستقیم و مثبت معنادار وجود دارد. یعنی، با افزایش مدت زمان عضویت، میزان استفاده، میزان مشارکت و فعالیت و میزان اهمیت شبکه‌های اجتماعی مجازی برای کاربران، سرمایه اجتماعی آنها نیز افزایش پیدا می‌کند.

در مقاله پژوهشی از سید علی رحمان زاده (۱۳۸۹) با عنوان کارکرد شبکه‌های اجتماعی مجازی در عصر جهانی شدن، به عنوان پرمفهومی اشاره نموده است به نام: "شبکه‌های اجتماعی یا "آکواریوم جهانی" او معتقد است جهانی شدن فرآیندی اجتناب‌ناپذیر است. امروزه تمامی ابعاد زندگی فردی و اجتماعی انسان در رسانه‌ها رسوخ کرده و از خصوصی‌ترین رفتار انسان‌ها تا بزرگترین تغییرات نهادهای اجتماعی و ساختارهای فرهنگی و سیاسی از طریق رسانه‌ها ارائه می‌گردد.

براساس پیشینه معرفی شده در قسمت قبلی، شکل زیر نمای کلی از ابعاد منفی و مثبت شبکه‌های اجتماعی مجازی را نشان می‌دهد. اگرچه همان‌طور که شمای کلی نشان می‌دهد اکثر پژوهش‌ها گرایش به سمت ارائه ابعاد منفی این شبکه‌ها داشته است.

شکل (۱): شمای استخراج شده توسط پژوهشگر از پیشینه پژوهش

روش پژوهش

تحقیق حاضر در دانشگاه آزاد واحد الکترونیکی، در زمینه تفسیر معنایی استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در دو گروه زنان مطلقه و همسر دار با استفاده از نظریه پردازی زمینه بنیان (Grounded Theory) انجام شده. گراند تئوری از نگاه پدید آورندگان آن "..... کشف تئوری در پژوهشهای علوم اجتماعی بر اساس گردآوری نظام مند داده ها برای رسیدن به مرحله ای از شناخت از موضوع مورد مطالعه که ما را قادر می سازد نظریه ای را که براساس داده های واقعی ساخته ایم، با نظریه های موجود مقایسه کنیم. (Glazer & Strauss 1967). نظریه پردازی زمینه بنیان روشی است که هدف آن شناخت و درک تجارب افراد از رویدادها و وقایع، در بستری خاص است (استراوس و کوربین ۱۹۹۸)

به قول «گیدنز» (۱۹۷۳) «دست یافتن به «داده‌های غنی» یعنی این که پژوهشگر در پی «شرح مفصل»، همچون نگارش یادداشت‌های میدانی وسیع از مشاهدات، گردآوری گزارشات شخصی پاسخگویان یا تفسیر گویه‌های مفصل پاسخگویان در شکل متن پیاده شده مصاحبه‌ها است».

مراحل اجرای پژوهش به شیوه GT

۱. تدوین پرسش های پژوهش
۲. گردآوری داده ها
۳. کدگذاری
۴. نوشتن یادداشت تحلیلی، ثبت اندیشه ها و تفسیر خود از داده ها
۵. مفهوم پردازی از داده ها که اولین قدم در تجزیه و تحلیل به شمار می رود
۶. روش جمع آوری داده ها (Data Collection)

مصاحبه نیمه ساختار یافته

مصاحبه نیمه ساختار یافته یکی از معمول ترین انواع مصاحبه است که در تحقیقات کیفی اجتماعی مورد استفاده واقع می شود. این مصاحبه بین دو حد نهایی ساختاریافته و بدون ساختار قرار می گیرد که گاهی به آن مصاحبه عمیق هم می گویند که در آن از تمام

پاسخگو ها سوال های مشابهی پرسیده می شود، اما آنها آزادند که پاسخ خود را به هر طریقی که مایلند ارائه دهند، در این مورد مسئولیت رمز گردانی پاسخ ها و طبقه بندی آنها بر عهده محقق است.

لیست مصاحبه های انجام شده

شماره مصاحبه	نحوه مصاحبه	مدت زمان مصاحبه
۱ (م-ش)	تلفنی	۲۵ دقیقه
۲ (ف-ص)	حضور	۳۰ دقیقه
۳ (س-ص)	تلفنی	۳۰ دقیقه
۴ (ف-ص)	تلفنی	۲۵ دقیقه
۵ (م-ح)	تلفنی	۲۷ دقیقه
۶ (ف-م)	حضور	۳۵ دقیقه
۷ (م-ل)	تلفنی	۲۰ دقیقه
۸ (س-ی)	تلفنی	۲۰ دقیقه

محیط مطالعه

در این پژوهش، محیط مطالعه پژوهش، شهر مشهد و گروه زنان متأهل و مطلقه بوده، اعم از شاغل، خانه دار خانه با سنین و و تحصیلات و گرایشات متفاوت جهت نتیجه گیری دقیق تر.

روش تعیین حجم نمونه

نمونه گیری هدفمند بوده و با توجه به اینکه جامعه آماری و تعیین حجم نمونه در روش تحقیق کیفی با استفاده از مصاحبه انجام می شود و معمولا شامل افراد خیره در حوزه مورد مطالعه است. نخستین قدم برای تعیین حجم نمونه در این پژوهش این بوده که شخص مصاحبه شونده با فضای مجازی آشنا باشد و به این ترتیب مصاحبه شوندگان از افرادی انتخاب شدند که عضو شبکه های اجتماعی بودند. در این پژوهش از روش نمونه گیری هدفمند گلوله برفی برای جمع آوری داده ها استفاده شد.

نمونه گیری گلوله برفی در تحقیق کیفی

نمونه گیری " گلوله برفی " به تکنیکی اطلاق می شود که در آن افراد موجود در مطالعه، افراد بعدی را معرفی می نمایند. بنابراین گروه نمونه به نظر شبیه به یک گلوله برفی غلطان رشد می کند و همچنان که نمونه ساخته می شود اطلاعات کافی برای استفاده در تحقیق جمع آوری می گردد. برای مثال در یک پژوهش کیفی با روش مصاحبه، از افراد پرسیده می شود که آیا فرد دیگری را برای مصاحبه پیشنهاد می کنند و این گونه نمونه بزرگ و بزرگ تر خواهد شد.

جمع بندی کلی از روش پژوهش

روند پژوهش به شرح زیر انجام گرفته که در صفحه بعد شمای آن نیز ترسیم شده.

گام اول: مشخص نمودن چارچوب پژوهش

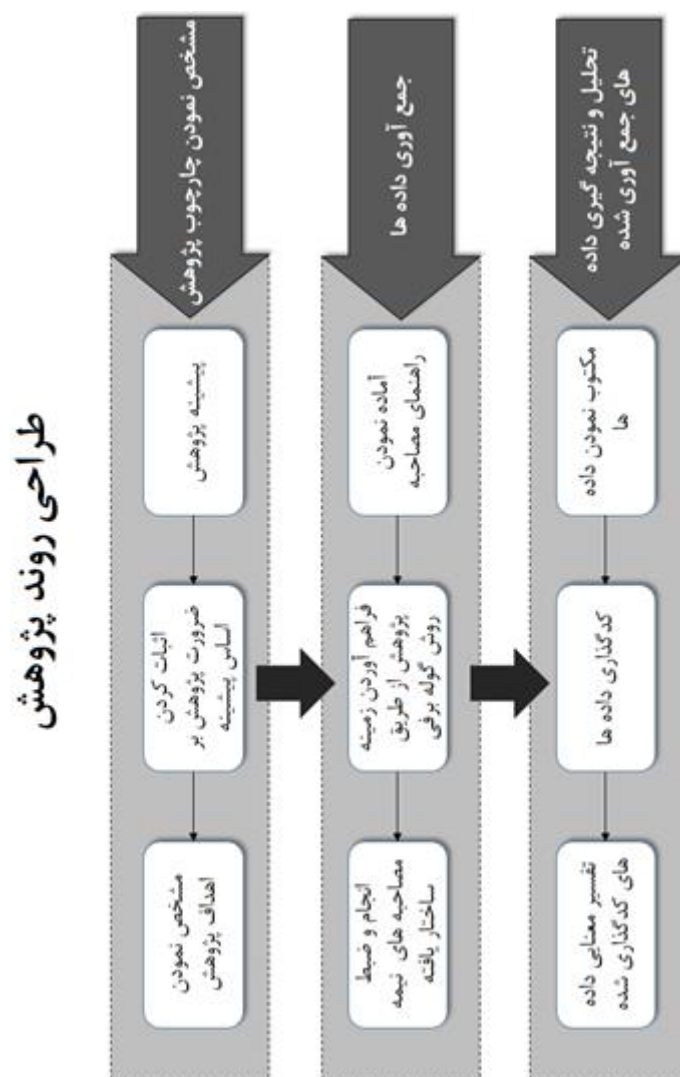
مطالعه و تحقیقاتی که با موضوع پژوهش مرتبط بود تهیه و مطالعه شد. نکته قابل تأمل در این بخش این بود که از این پژوهش ها با دیدگاه منفی به پدیده شبکه های اجتماعی نگریسته بودند. به همین لحاظ در این پژوهش سعی شده است به صورت دقیق و واقع بینانه و با در نظر گرفتن نمونه ها و مصاحبه ها به موضوع پرداخته شود.

گام دوم: جمع آوری داده ها

راهنمای مصاحبه مطابق جدول (۲-۳) در سه قسمت تهیه گردید و براساس روش گلوله برفی از مصاحبه شونده ها درخواست می شد که اگر شخصی را می شناسند که از شبکه های اجتماعی مجازی و یا پیام رسان ها استفاده می کند معرفی نمایند.

گام سوم: تحلیل و نتیجه گیری داده های جمع آوری شده

ابتدا همه نتایج به دست آمده از مصاحبه ها در یک فایل اکسل مکتوب و مرتب سازی گردیدند. سپس طبق جدول (۱) کلیه داده ها کد گذاری شدند و تفسیر معنایی برای شناسایی عوامل تاثیر گذار شبکه های اجتماعی مجازی در هر گروه، یک کد مشخص شد.

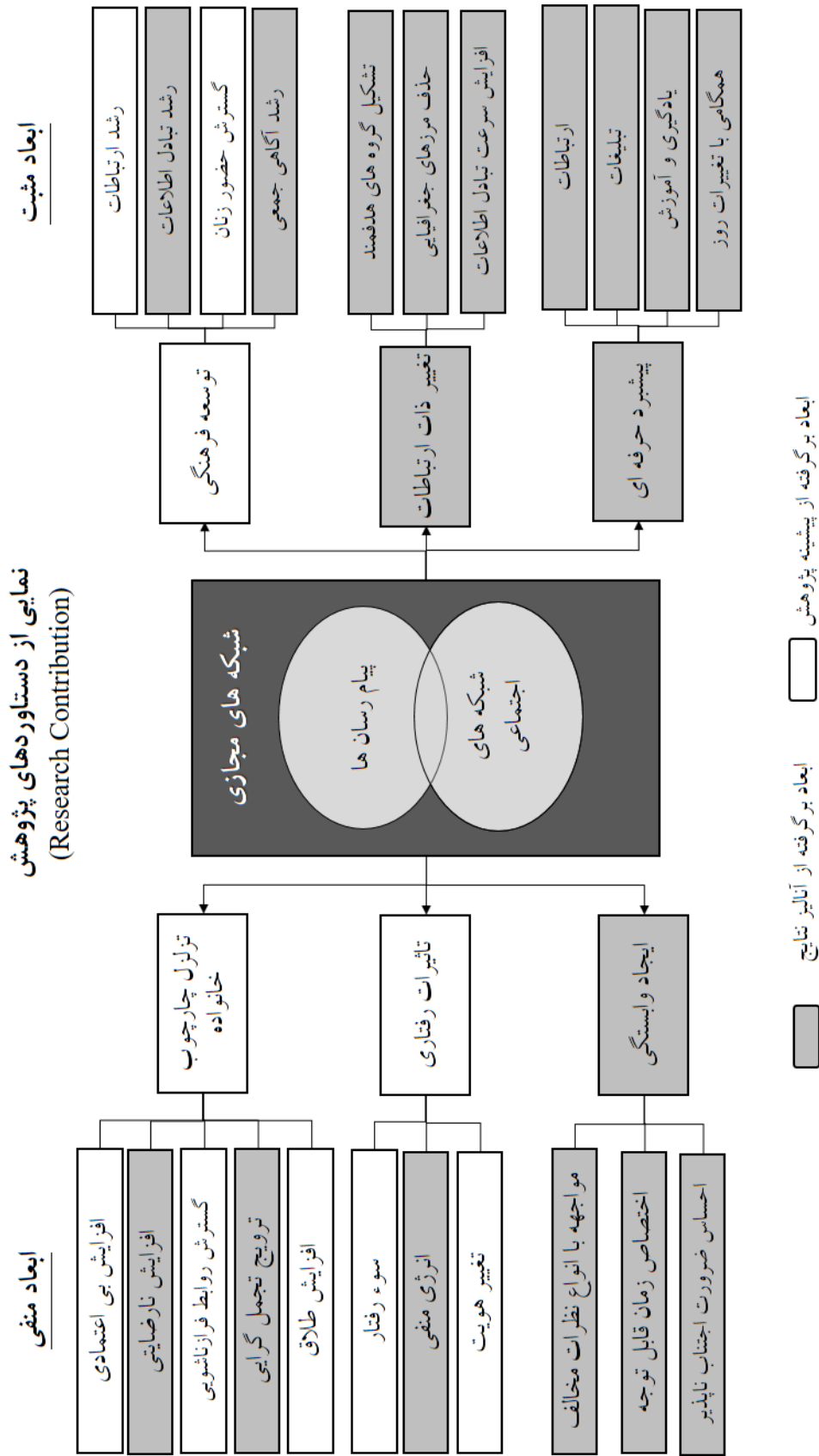

تحلیل داده ها (Data Analysis)

در این پژوهش سعی شده به هر دو بعد مثبت و منفی شبکه های اجتماعی پرداخته شود. کلیه ابعاد شناخته شده در جدول زیر لیست گردیده اند و در ادامه به جزئیات آن ها پرداخته میشود. گروه ها و ابعاد بولد شده در جدول ثمره این پژوهش میباشد و مابقی بر مبنای پیشینه پژوهش که در فصل گذشته ارایه گردید می باشند.

جدول (۱): گروه ها و ابعاد سازنده و تخریب کننده شناسایی شده برای شبکه های مجازی

ابعاد منفی یا تخریب کننده	گروه	ابعاد مثبت یا سازنده	گروه
افزایش بی اعتمادی	تزلزل چارچوب خانواده	توسعه ارتباطات	توسعه فرهنگی
افزایش ناراضیاتی		رشد تبادل اطلاعات	
شکستن حریم خانواده و فزاناشویی		گسترش حضور زنان	
ترویج تجمل گرایی		رشد آگاهی جمعی	
افزایش طلاق	تأثیرات رفتاری	تشکیل گروه های هدفمند	تغییر ذات ارتباطات
سوء رفتار		حذف مرزهای جغرافیایی	
انرژی منفی		افزایش سرعت تبادل اطلاعات	
تغییر هویت	ایجاد وابستگی	تبلیغات و ارتباط با مشتریان	پیشبرد حرفه ای
سردرگمی و مواجهه با انواع نظرات		ایجاد مشاغل	
عدم مدیریت زمان		یادگیری و آموزش	
احساس نیاز شدید		همگامی وبه روز شدن	

شکل (۲): نمای کلی از دستاوردهای پژوهش

نتیجه گیری

"امروزه تقریباً همه چیز با رسانه های اجتماعی سر و کار دارد. اگر شما در شبکه های اجتماعی، جوامع محتوایی، میکرو بلاگ ها، ویکی ها و پیام رسان های فوری، حضور نداشته باشید، دیگر بخشی از فضای مجازی نخواهید بود." (سید وحید عقیلی و دیگران، ۱۳۹۴). از نتایج پژوهش اینکه می توان، به طور قاطعانه یکی از جنبه های مثبت بودن استفاده زنان از شبکه های اجتماعی مجازی را گسترش حضور آنان، اعم از زنان متأهل و مطلقه و سایر اقشار بانوان در شبکه های اجتماعی دانست. "دانشمندی که نظریه ارتباطی - فرهنگی را ساخته اند، نقش مهمی را که روابط و پیوستگی با دیگران در زندگی ایفا می کند، توضیح داده اند (جوردن، کاپلان، میلر، استیو روسوی) این دانشمندان معتقدند که درک هویت و خود پنداره زنان در بستر روابط پرورش می یابد." (جرالد کوری، ۱۳۹۳، ص ۵۱۸)^۵ به این ترتیب زنان از محدوده چارچوب خانواده و یا محل کار خود به دنیای فضای مجازی پا گذاشتند. در واقع با تمام دنیا مرتبط شدند. در ابتدای امر در مواجهه با حجم زیاد اطلاعات و دنیای گسترده و جهانی فضای مجازی، دچار سردرگمی شدند اما طبق نتایج به دست آمده از پژوهش و مصاحبه ها، توانستند حضور خود را در این فضا هدفمند نموده و در زمینه های حرفه ای، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی و سایر موارد مسیر مناسبی را پیدا کنند و با توجه به نقش زنان در فرهنگ سازی جامعه و خانواده و تربیت فرزندان، در این پژوهش به نقش شبکه های اجتماعی مجازی و آثار و ابعاد مثبت و منفی آنها پرداخته شده. طبق دستاوردهای پژوهش در استفاده زنان از شبکه های اجتماعی مجازی، فرق معناداری بین زنان مطلقه و متأهل نبود. اکثر پژوهشگران و همچنین با بررسی پیشینه پژوهش مشخص شد، بیشتر به جنبه ها و ابعاد منفی این شبکه های پرداخته اند و با نگاه انتقاد محور به آسیب های آن اشاره نموده اند. اما از دستاوردهای پژوهش حاضر این است که فرصت های زیادی در شبکه های اجتماعی مجازی نهفته است و می توان تهدیدها را هم نیز به فرصت تبدیل نموده و با نگاهی صادقانه ابعاد مثبت این شبکه ها استخراج و شناسایی شد و مشخص شد که برخلاف دستاوردهای پژوهش های پیشین، به طور قاطع دستاوردها و جنبه های مثبت شبکه های اجتماعی مجازی برای جامعه زنان بسیار بیش از جنبه های منفی و مخرب آن بوده و حتی می توان با روشنگری و آگاهی بخشی، جنبه های منفی را به نحو چشمگیری تقلیل داد، بدیهی است تمدن عظیم جهانی در حال رقم خوردن است و ما نمی توانیم با نقد و انتقاد یکطرفه از این تحول بزرگ منفک شده یا آنرا نفی نمائیم، بلکه باید با تبدیل تهدیدها به فرصت ها، این تکنولوژی ارتباطی را گسترش داده و به فکر زیر ساخت های اصولی و بومی سازی آن باشیم، تا حرفی برای گفتن داشته باشیم.

پیشنهادات

فضای مجازی بسیار با اهمیت و با ارزش است، ما نمی توانیم با تصور اینکه این فضا به منزله تهدیدی برای ما محسوب می شود، خود را محروم نماییم. به همین منظور پیشنهاداتی در این جهت تقدیم می شود:

۱. ظرفیت سازی در لایه سخت افزار و زیر ساخت های ارتباطی و صنعتی و ایجاد زیر ساخت ها و شبکه ملی.
۲. ارتقای سواد رسانه ای و اطلاعاتی در کلیه سطوح و اقشار جامعه و ظرفیت سازی در قالب الزام آموزش رسانه ای.
۳. حفظ و شناخت حریم عمومی و همچنین حریم خصوصی افراد توسط دولت و ممانعت از دستبرد و افشای این حریم و حضور فعال نهادهای قانونی و نظارت دقیق مسئولین و ایجاد امنیت کامل در این فضا.
۴. توسعه و حراست از فرهنگ و هویت اسلامی با تبیین و تبلیغ دین مبین اسلام و معرفی جذابیت های توریستی.
۵. ترویج و تسهیل ازدواج در فضای مجازی و آشنایی افراد به آیین همسر داری و تقویت کانالها و سایت های مشاوره.
۶. راه اندازی و ایجاد مشاغل و حرفه های مجازی و ارائه تسهیلات و پشتیبانی جدی، از بانوان خانه دار و بانوان مطلقه سرپرست خانوار که نیاز شدید به خود کفایی دارند.
۷. صیانت جدی و گسترده از دیتا (اطلاعات) و حفظ حقوق تولید کنندگان محتوا و نرم افزار.

۱. اتیه پوریچی و بران (۱۳۹۲)، بررسی نقش شبکه‌های اجتماعی مجازی در تغییرات هویت فرهنگی کاربران (با تکیه بر دانشجویان ارشد ارتباطات تهران مرکز. پایان نامه کارشناسی ارشد دانشکده علوم اجتماعی. دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.
۲. آزاده مداحی (۱۳۹۲) به کارگیری نظریه پردازی زمینه بنیان (Theory Grounded)، دانشگاه الزهراء، دهمین همایش حسابداری ایران
۳. تاب مبانی پژوهش کیفی، فنون و مراحل تولید نظریه ی زمینه ای اثر انسلم استراوس و جولیت کربین .
۴. حسنی کاظمی نجف آبادی (۱۳۹۷)، نقش شبکه‌های اجتماعی مجازی بر شکل گیری ارتباطات بین فرهنگی (در ایران). رسانه و فرهنگ، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، فصلنامه علمی - پژوهشی، سال هشتم، شماره اول، (۱۳۹۷).
۵. سیف اله سیف الهی و پروانه شاطری (۱۳۹۲)، نقش شبکه‌های اجتماعی نوین در تغییر رفتار دختران و زنان ایرانی. مجله مطالعات توسعه اجتماعی ایران، سال هفتم شماره دوم (۱۳۹۴).
۶. سید علی رحمان زاده (۱۳۸۹)، کارکرد شبکه های اجتماعی مجازی در عصر جهانی شدن. فصلنامه مرکز بررسی های استراتژیک ریاست جمهوری - مطالعات راهبردی در سیاستگذاری عمومی، ۷۸-۴۹
۷. سید وحید عقیلی و مرتضی قاسم زاده عراقی (۱۳۹۴) مجله علمی پژوهشی مطالعات توسعه اجتماعی ایران، دوره ۸ شماره ۱، ص ۲۶-۲۱
۸. صدیقه کوهی و علی فرنام (۱۳۹۴)، نقش آسیب‌های شبکه‌های اجتماعی مجازی در تعارضات زناشویی دبیران زن و مرد ناحیه یک. دومین کنفرانس بین المللی علوم رفتاری و مطالعات اجتماعی (2ibconf.com) از isn.ac/XYZE-ZZFHE
۹. فتحی، سروش، مختارپور، مهدی (۱۳۹۲)، مدل تبیینی کاربری های اینترنت و نقش آن در هویت فرهنگی دانشجویان، فصلنامه مدیریت فرهنگی (شماره ۱۹)، بهار.
۱۰. فتحی، سروش، مختارپور، مهدی (۱۳۹۳)، بررسی نقش و تاثیر رسانه های نوین تصویری در تغییر سبک زندگی (مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه علوم و تحقیقات تهران)، فصلنامه مطالعات توسعه اجتماعی ایران، سال ششم، شماره دوم، بهار ۱۳۹۳.
۱۱. فریبا درتاج و دیگران (۱۳۹۷)، رابطه میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی با احساس تنهایی و خیانت زناشویی. فصلنامه روانشناسی تربیتی دانشگاه علامه طباطبایی سال سیزدهم، (۴۷)، ۱۴۰-۱۱۹
۱۲. فریفته هدایتی (۱۳۹۵)، نقش شبکه های اجتماعی مجازی در ایجاد مشکلات بین همسران. سایت خبرگزاری جمهوری اسلامی، (مردادماه ۱۳۹۵) ، کد خبر ۱۲۵۳۴۵۹. <http://www.iribnews.ir/005G55>
۱۳. فلیک، اووه Flick Uwe (۱۹۵۶). درآمدی بر تحقیق کیفی نشر نی (۱۳۸۸).
۱۴. گیدنز، مجله مطالعات توسعه اجتماعی ایران، سال هفتم شماره دوم (۱۳۹۴).
۱۵. مریم اسکافی نوغانی و دیگران (۱۳۹۴)، بررسی نقش شبکه‌های اجتماعی بر طلاق عاطفی در شهر مشهد. مجله پژوهشگاه علوم انسانی مطالعات فرهنگی، علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد سال دوازدهم (۱۳۹۴)، شماره ۱

1. Azadeh Sedghijalal, Soroush Fathi, M.A., (2015) The Virtual Social Networks and Couples, International Journal of Social Sciences (IJSS) Commitment in Sociology, Islamic Azad University, Garmsar Branch
2. Barney G. Glasser.Ph. D, Anselm I.Straus.Ph.D. (1967) Sociology press
3. Corey, Gerald, (1937), Theory and practice of counseling and psychotherapy,518
4. Daniel Halpern (July 2014) James Katz Article (PDF Available) in Computers in Human Behavior 36:94
5. Department of Social Sciences, West Tehran Branch, Islamic Azad University
6. Social network sites, marriage well-being and divorce: Survey and state-level evidence from the United States Sebastian Valenzuela , Boston University
7. Strauss, Anselm L., & Corbin, Juliet (1990), Basics of Qualitative Research: Grounded Theory Procedures and Techniques, Sage .
8. The Discovery of Grounded Theory Strategies for Qualitative Research